Suomen Rauhanliitto – Finlands Fredsförbund ry
Laura Lodenius, Toiminnanjohtaja

HE 41/2023 vp
Esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2024

Suomen Rauhanliiton lausunto VaV kunta- ja hyvinvointijaostolle

(Järjestöjen tilannekuva, Rauhantyön järjestöjen toiminta, oikeusministeriön budjettikohta 25.01.50)

Rauhanliiton lausunto liittyen valiokunnan jaoston käsittelyssä "järjestöt tilannekuva liittyen TAE2024 valtion talousarvioesitykseen 2024". Keskitymme lausunnossa oman toimintakenttämme rahoitukseen, suomalaisen rauhantyön järjestöjen toiminnan tukeen.

Rauhantyön tarve / tilannekuva

Venäjän pitkittynyt hyökkäyssota Ukrainassa on ollut eräänlainen "haaksirikko" eurooppalaiselle rauhanpolitkalle. Se on vaikuttanut Ukrainaa laajemmin koko Eurooppaan ja kansainväliseen yhteisöön. Ilmapiiri YK:n rauhaa ja turvallisuuspoliittisia julkilausumia ja linjauksia käsittelevässä YK:n ykköskomiteassa on huono. Useampi "jäätynyt konflikti" näyttää leimahtavan taas liekkeihin. Ydinsodankin riski on lähempänä kuin vuosikymmeniin asiantuntijoiden mukaan. Valtioiden välit ovat kiristyneet kylmän sodan aikaiseen, ja varustelun ja asevaraiseen turvallisuuteen panostetaan nyt suuresti. Eurooppa ja suurvallat ovat irtautuneet useasta monenkeskisestä kansainvälisestä sopimuksesta ja moninkeskinen turvallisuus-ja sopimusjärjestelmä uhkaa mureta. Suomikin päätti omalta osaltaan sodan seurauksena liittyä sotilaalliseen puolustusliittoumaan Natoon.

Rauha ja rauhan edistäminen tarvitsee kuitenkin erityisesti sotien ja sodanuhan aikakaudella puolestapuhujansa, rakentajansa ja kansalaisyhteiskunnan kansalaisten tuen, niin Suomessa kuin globaalisti. Vaikka sotauutisointi, väkivalta ja tragedia Ukrainassa, ja nyt taas Lähi-idässä, saa meidätkin reagoimaan vahvistamalla sotilaallista varautumista turvallisuutemme puolesta, on edelleen suuri osa rauhaamme ja turvallisuuttamme uhkaavista haasteista sellaisia, joihin ei ole sotilaallista ratkaisua – esimerkkeinä mainittakoon ilmastonmuutos, pandemiat, ruokakriisi, hybridi- ja kyberuhkat sekä väkivaltainen ekstremismi, arjen väkivalta kodeissa, kaduilla ja nyt puhuttu jengiväkivaltakin. Ydinaseet ovat sotilaallinen uhka, mutta siihenkään ei Suomi pysty mitenkään muulla tavoin vastaamaan ja varautumaan, kun pyrkimään luomaan edellytyksiä ydinaseriisunnalle ja globaalisti vahvistamalla ydinturvallisuutta.

Turvallisuus- ja rauhanpolitiikassa tarvitaan avointa moniäänistä kansalaiskeskustelua. Sotauutisia, uhkia ja militarismia painottavassa mediailmapiirissä tarvitaan ääniä, jotka antavat kansalaisille visioita kestävämmän rauhan ja vakauden mahdollisuudesta. Järjestöt ovat tälle keskustelulle tärkeä väylä ja mahdollistaja. Huoli turvattomuuden, ja vihapuheen

polarisaation lisääntyminen Suomessa on tätä päivää. Väkivallasta ja pahoinvoinnista niin kouluissa, kodeissa, kaduilla kuin virtuaalisessa ympäristössämme uutisoidaan paljon, ja siihen on löydettävä ratkaisuja.

Rauhantyön järjestöjen toiminta-avustuksen tavoitteena on ollut tukea rauhantyön avulla yhteiskunnassa turvallisuus-ja rauhanpolitiikasta käytävää keskustelua, ihmisoikeuksien toteutumista, demokratiaa ja sosiaalisesti kestävää yhteiskuntaa sekä kestävää kehitystä, erityisesti YK:n Agenda 2030 -tavoitetta 16. Rauha, oikeudenmukaisuus, ja hyvä hallinto/ oikeudenmukaisuus.

Rauhanjärjestöt koostuu noin 10 - 20 hyvin erikokoisesta valtakunnallisesta - paikalliseen järjestöstä/ ryhmästä jotka toimii suomeksi ja ruotsiksi etelästä pohjoiseen mutta myös kansainvälistä yhteistyötä tehden. Lausunnonantaja Rauhanliitto tuottaa esimerkiksi laajasti rauhan- ja globaalikasvatusta ja ylläpitää kansalaisten toimintakeskus Rauhanasemaa. Kouluille ja nuorisotyön organisaatioille tuotetaan maksuttomia koulutuksia, joita tilataan enemmän kuin voimme tarjota. Opettajien ja muiden kasvattajien työtä tukee myös Rauhankasvatusinstituutti tuottamalla koulutuksia ja aineistoja. Tämän ohella rauhanjärjestöt tekevät arvostettua turvallisuuspolitiikan ja asevalvontakysymysten asiantuntijatyötä ja paljon viestintä- ja julkaisutoimintaa, sekä antavat kanavan ihmisille toimia rauhan ja väkivallattomuuden puolesta. Rauhanliitto on jo vuosia tehnyt yhteistyötä Venäjällä nykyhallinnon sotatoimia vastustavien ja rauhaan ja demokratiaan pyrkivien ryhmien kanssa.

Suuri osa työstä tehdään vapaaehtoistoimintana, mutta se tarvitsee perusrahoituksen, jolla vapaaehtoistyö mahdollistetaan ja, jolla varmistetaan myös suomalaisen rauhantyön osaaminen ja jatkuvuus. Tietty määrä perusinfraa, joitakin palkattuja työntekijöitä, toimisto, luotettava taloushallinto, kommunikaatiovälineet yms on kuitenkin perusta jonka päälle nykyaikainen kansalaisärjestötyö rakennetaan , ja jonka varassa vapaaehtoistyökin on.

Valtionavuista kansalaistoiminnalle rauhan puolesta

Rauhanjärjestöiltä on leikattu toistuvasti lähes kymmenen vuoden ajan. Usein eduskunta on ratkonut ja paikannut rahoituksen riittämättömyyttä nk.”joululahjarahoilla” hyväksyessään valtion talousarvion.

Rauhanjärjestöt ja niiden yleisavustus siirrettiin opetus- ja kulttuuriministeriöstä oikeusministeriön rahoitettaviin vuonna 2019. Sen jälkeen rauhantyön määräraha on ollut ministeriön budjettiesityksessä raamien mukaan pääsääntöisesti 500 000 euroa, jota sitten eduskunta vuosittain korottanut. Tälle vuodelle 2023 Eduskunta antoi lisää + 350 000 jolloin jakovaraa 2023 rauhantyöhön oli Oikeusministeriöllä 850 000 euroa.

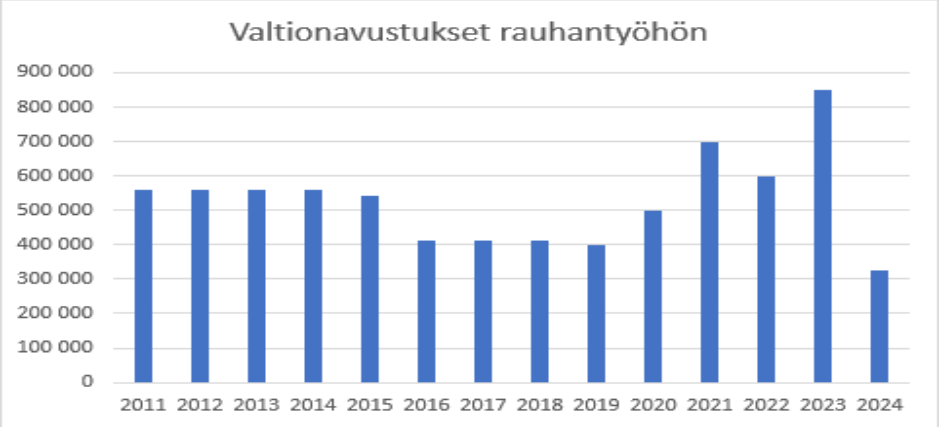
Nyt käsittelyssä olevassa valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2024 oikeusministeriön budjettiesityksessä leikattiin jälleen eduskunnan edellisen vuoden lisäys 350 000, ja lisäksi -175 000, joka siirrettiin muualle joten Oikeusministeriön hallinnonalaan jäi rauhantyön tukeen 2024 talousarvioesityksessä enää 325 000 € joka on täysin riittämätön kun avustusta jaetaan useammalle järjestölle. Vuonna 2023 avustusta tästä OMstä rauhantyön avustuskohdatsa sai 19 vastaanottajaa saajissa vanhojen “perinteisten” rauhanjärjestöjen ja rauhankasvatustyön lisäksi, jolle tämä on pääyleisvaustus, saajia oli myös sellaisia kuten presidentti Ahtisaaren perustama CMI n pienempi avustus, Uskot -foorumi joka tekee mm uskontojen välistä dialogia ja rauhantyötä, Rauhanturvaajaliitto, Sovittelufoorumi jne, jne (https://oikeusministerio.fi/yleisavustukset-rauhantyo)

Meillä Rauhanliitossa, yhdessä tukea saavassa järjestössä, on talousarvioesitys jo nyt, vaikka emme tiedä lopullista tilannetta ja esim jakoa järjestöjen kesken, aiheuttanut päätöksen muutosneuvotteluiden aloittamisesta henkilökunnan kanssa, koska vaikka toimistomme ollut pieni ja yleisavustuksella katettu vaan kolmen ihmisen palkkaa olisi esim mahdollinen uhkana oleva 60 % leikkaus yleisvustukseen niin suuri, että se vähentäisi huomattavasti valtakunnallisen kattojärjestömme toimintaedellytyksiä.

Eduskunnan tahto ja viesti

Jo vuonna 2016 eduskunnan valtiovarainvaliokunta kirjasi mietintöönsä, silloin opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) alaisuudessa olleiden rauhan- ja ihmisoikeusjärjestöille myönnettävien järjestötukien käsittelyn yhteydessä, että ”*Valiokunta pitää tärkeänä, että järjestötukien rahoitukseen pyritään löytämään kestävä ratkaisu kevään 2017 kehyspäätöksessä”.* Näin ei oikeasti tehty silloin, eikä tähän kunnolla ole palattu myöhemminkään. Oikeusministeriöllä ei ole ollut resurssia korjata tilannetta. Sen sijaan olemme toistuvasti joutuneet palaamaan asiaan Eduskunnan luo ja pyytämään sitä korjaamaan esitystä rauhantyön määrärahan osalta

Eduskunnalta pyydämme , että valiokunta ja sen jaosto osoittaisi vuoden 2024 talousarvion kohtaan 25.01.50 lisämäärärahaa +500 000 euroa, tai minimissään +300 000 euroa, ja että se kirjattaisiin tarkoitetun valtakunnallisten rauhanjärjestöjen toiminnan tukiin. Aiheeseen liittyen on olemassa kansanedustajan talousarvioaloite

Lisätietoa

https://rauhanliitto.fi

Suomen Rauhanliitto on 18 rauhanjärjestön kattojärjestö ja rauhankysymysten asiantuntija. Sen jäseninä on suomen- ja ruotsinkielisiä, valtakunnallisia ja paikallisia yhdistyksiä. Vuonna 2020 Rauhanliitto vietti juhlavuotta, kun sen toisesta perustamisvuodesta tuli 100 vuotta. Ensimmäisen kerran Rauhanliitto perustettiin jo autonomia aikana 1907, mutta venäläistämispolitiikan aikana järjestön sääntöjen hyväksyntä peruutettiin. Uudestaan yhdistys perustettiin itsenäistymisen jälkeen. Rauhanliitto ylläpitää kansalaistoiminnan keskusta Rauhanasemaa Itä-Pasilassa, Helsingissä joka on vanha Karjalasta Vammeljoelta 20-luvulla siirretty puuasema.